

Què funciona en educació?

JORNADA: QUÈ FUNCIONA EN EDUCACIÓ?

**Agrupaments a l'aula i tutorització individual:
serveixen per millorar els aprenentatges de
l'alumnat?**

25 de novembre de 2015
#EduEvidències

Dossier de premsa

ÍNDEX

TEMA	PÀG.
1. OBJECTIUS DE LA JORNADA	3
1.1 Presentació i propòsit	3
1.2 Context	3
1.3 Objectius i públic	3
2. SESSIÓ PLENÀRIA. QUÈ FUNCIONA EN EDUCACIÓ: EVIDÈNCIES PER A LA MILLORA EDUCATIVA	5
2.1 Ponència Central. Què funciona en educació: una revolució tranquil·la	5
2.2. Evidències per la millora de l'aprenentatge de l'alumnat.	5
3. SESSIÓ PARAL·LELES	8
3.1 Agrupaments a les aules: Millors aprenentatges per a tothom.	8
3.2 Programes de tutorització individual: Reptes des de l'escola i l'entorn.	8
4. PROGRAMA	9
5. IVÀLUA	10
5.1 Per què és important avaluar?	10
5.2 Beneficis de l'avaluació	11
6. FUNDACIÓ JAUME BOFILL	12

1. OBJECTIUS DE LA JORNADA

1.1 Presentació i propòsit

La publicació i jornada 'Agrupaments a l'aula i tutorització individual: Serveixen per millorar els aprenentatges de l'alumnat?', impulsades per Ivàlua i la Fundació Jaume Bofill, recull l'evidència científica rigorosa sobre les estratègies i pràctiques d'agrupament i de tutorització individual que funcionen per impulsar la millora educativa. Aquesta iniciativa s'emmarca dins el projecte 'Què funciona en educació?', inaugurat el passat mes de juliol. Els resultats d'aquest treball es presentaran i posaran a debat amb la comunitat educativa en aquesta Jornada així com en la publicació que porta el mateix títol, i que serveix de revisió dels temes que després es treballen en els debats.

1.2 Context

L'atenció a la diversitat de l'alumnat és part essencial dels processos d'aprenentatge que tenen lloc a escoles i instituts. Nens i nenes, nois i noies amb habilitats diverses, interessos, motivacions i expectatives diferents; però també alumnes amb recursos econòmics i educatius desiguals, de procedències diferents, amb discapacitats o determinats dèficits cognitius, entre altres. Tots ells són a l'aula i tots ells han de trobar a l'escola un espai d'aprenentatge i d'oportunitats.

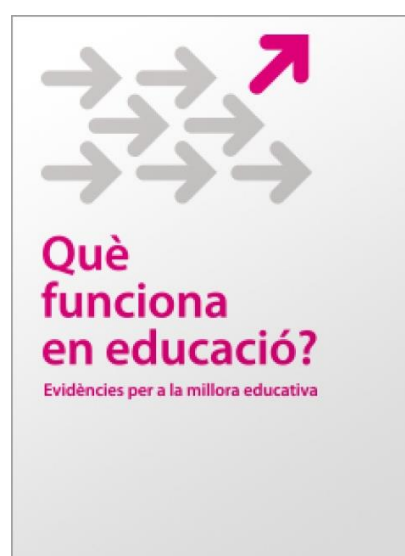
El món anglosaxó ens porta uns anys d'avantatge amb la utilització de l'evidència en la presa de decisions públiques en l'àmbit educatiu (*Evidence-Based Education Policy*) i amb l'aparició d'iniciatives que promouen tant la realització de revisions sistemàtiques de les avaluacions realitzades de programes i polítiques com la creació de bases de dades i repositoris a l'abast de tothom sobre aquelles iniciatives que han estat més efectives, "Què funciona?" (*What Works*).

Als Estats Units, per exemple, el *What Works Clearinghouse* -centre impulsat des de l'any 2002 per l'Institut de Ciències de l'Educació del Govern Federal dels Estats Units- revisa periòdicament l'evidència existent sobre l'efectivitat de diferents programes educatius i, mitjançant publicacions de diferent format, fa accessible els resultats d'aquestes revisions a responsables polítics, recercadors i membres de la comunitat educativa.

Aquest és el mateix propòsit que persegueixen el *Center for Data-Driven Reform in Education* de la Universitat Johns Hopkins i la seva *Best Evidence Encyclopedia* o, al Regne Unit, l'*Education Endowment Foundation* (reconeguda pel govern britànic com el centre "what works" especialitzat en l'àmbit educatiu) o l'*Institute for Effective Education* de la Universitat de York, entre d'altres.

1.3 Objectius i públic

La conferència té per objectiu donar respostes a preguntes que sovint es fan els professionals de l'educació com ara l'efectivitat de les pràctiques i estratègies d'atenció a la diversitat o quins impactes poden tenir sobre els diferents col·lectius d'alumnes que es troben a l'escola i, en particular, sobre l'alumnat més vulnerable.

Al llarg dels anys, Administració, centres educatius i professorat han desenvolupat una àmplia gama d'**estratègies i programes d'atenció a la diversitat**, en diferents fronts: agrupació d'alumnes, adaptacions curriculars, dispositius compensatoris (dins i fora de l'aula ordinària), acció tutorial, mecanismes de seguiment i avaluació, etc. Per exemple, només en el terreny de la conformació dels grups-classe, s'han provat les agrupacions estables de nivell, els grups flexibles, les classes heterogènies de caràcter fix, els grups reduïts de reforç o acceleració, els grups reduïts de treball cooperatiu, etc.

Ara bé, què sabem sobre l'efectivitat de les pràctiques i estratègies d'atenció a la diversitat? Quines funcionen millor i quines pitjor? Quins impactes poden tenir sobre els diferents col·lectius d'alumnes que es troben a l'escola, i, en particular, sobre l'alumnat més vulnerable?

En aquesta jornada volem respondre aquests interrogants, i volem fer-ho des de la perspectiva "què funciona", cercant respostes basades en evidències rigoroses.

Durant la jornada es debatrà també sobre les polítiques d'agrupaments a les aules i els programes de tutorització individual. Gerard Ferrer, investigador de la Fundació Agnelli d'Itàlia, i Miquel Àngel Alegre, analista d'Ivàlua, presentaran les seves revisions d'evidències sobre aquests temes.

La jornada s'adreça a totes aquelles persones i institucions vinculades al món educatiu i/o interessades a conèixer què funciona en l'àmbit de l'atenció a la diversitat: administracions educatives, equips directius i docents dels centres educatius, AMPAs, entitats de lleure educatiu, organitzacions filantròpiques, estudiants, etc.

2. SESSIÓ PLENÀRIA: PONENTS I RESUMS PONÈNCIES

2.1. Ponència central. Què funciona en educació: una revolució tranquil·la

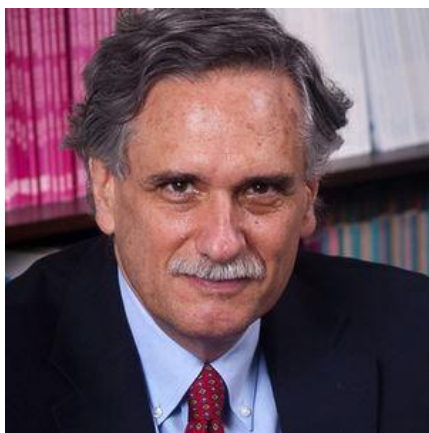
Robert E. Slavin oferirà la conferència inaugural i posteriorment participarà en el debat d'una de les taules rodones, per posar en comú algunes de les eines amb les que treballa per tal d'estudiar l'efectivitat dels programes educatius, així com alguns exemples de polítiques efectives.

Per Slavin, que és considerat un dels principals promotors del moviment “què funciona en educació” als Estats Units i arreu del món, “algunes de les claus de l'efectivitat dels programes educatius es basen en el desenvolupament professional dels educadors, en la pràctica a l'aula i en la monitorització dels èxits dels estudiants”, entre d'altres.

Segons Robert E. Slavin, en el futur, “els mestres i l'Administració hauran de triar entre els programes i pràctiques provades”. En aquest sentit, diu que “el finançament del govern s'hauria de centrar en programes provats”.

El professor Slavin ha estat creador de la *Best Evidence Encyclopedia* (<http://www.bestevidence.org/>). Aquesta enciclopèdia de l'efectivitat és un lloc web gratuït creat per la Universitat Johns Hopkins sobre l'estudi de l'efectivitat de les reformes educatives als Estats Units. L'objectiu és donar als educadors i els investigadors informació útil sobre la força de l'evidència d'una gran varietat de programes disponibles pels estudiants de grau. D'aquesta manera, ofereix resums de revistes científiques produïdes per molts autors i organitzacions, així com enllaços als textos complets de cada revisió. Els resums són escrits per membres del personal de la Universitat i revisats pels seus propis autors.

Ponent: Robert Slavin

Director del *Center for Research and Reform in Education* de la Johns Hopkins University (EUA) i de l'*Institute for Effective Education* de la University of York (Regne Unit), així com fundador del programa *Success for All* als Estats Units. És un dels autors més citats en l'àmbit de les ciències de l'educació.

La seva recerca s'orienta a l'estudi de l'efectivitat de les pràctiques i els programes educatius, des de la convicció que les intervencions i les polítiques en educació han de basar-se en l'evidència empírica. Ha estudiat, entre d'altres, la manera de fer efectiu l'aprenentatge cooperatiu, els agrupaments i les estratègies de tutorització.

2.2. Evidències per a la millora de l'aprenentatge de l'alumnat

· Quines estratègies d'agrupament milloren els resultats de l'alumnat?

En l'àmbit internacional, s'utilitzen diverses estratègies i pràctiques escolars d'agrupament dels estudiants per atendre la diversitat i fer front a les dificultats que s'hi associen. Sembla observar-se un consens segons el qual la reducció de la ràtio entre professor i alumne, implícita en les estratègies d'agrupament, facilita la tasca docent i l'atenció a la diversitat.

La diversitat es pot gestionar, per exemple, a través de 'formes de diferenciació', que inclouen els agrupaments per nivells entre les classes (*ability tracking o streaming*) i

els agrupaments per nivells dins de les classes (*intra-classroom ability grouping o setting*), que en el cas català s'apropiarien als anomenats 'agrupaments flexibles'. Aquestes estratègies busquen la creació d'espais homogenis per facilitar la tasca docent mitjançant un ensenyament centrat en uns objectius i uns continguts més alineats amb les aptituds dels estudiants.

D'altra banda, també es duen a terme agrupaments que segueixen criteris d'heterogeneïtat, principalment segons l'habilitat, les aptituds i altres característiques observables dels estudiants. En aquests casos, la diversitat sovint esdevé una de les condicions de l'organització i del funcionament dels grups d'aprenentatge. Estratègies com ara l'aprenentatge cooperatiu parteixen de l'heterogeneïtat interna dels grups per dur a terme estratègies que es beneficiïn de la diversitat de perfils i habilitats de l'alumnat (interdependència positiva, ajuda mútua entre els estudiants, *peer effects*, etc.).

Malgrat les resistències d'una bona part del professorat i de les famílies, els agrupaments per nivells han esdevingut una estratègia cada cop més utilitzada en escoles d'educació primària i secundària de Catalunya per respondre a la creixent diversitat de l'alumnat. De la mateixa manera, encara que amb una major acceptació, l'aprenentatge cooperatiu s'ha consolidat com una estratègia per fer front a les dificultats per gestionar la diversitat que es troba el professorat en contextos de grup-classe.

Conclusions principals de la revisió:

- Els agrupaments de nivell entre les classes no serveixen per a millorar el rendiment acadèmic, ni en l'educació primària ni en la secundària.
- Els agrupaments flexibles dins les classes, que a Catalunya s'han fet agrupant als estudiants homogeniament, segons nivells, poden funcionar sempre i quan es compleixin algunes condicions.
- Els grups cooperatius tenen un impacte positiu en el rendiment de l'alumnat en les competències bàsiques de matemàtiques, lectura i ciències que pot xifrar-se en un guany de cinc mesos de progrés acadèmic.

Ponent: Gerard Ferrer.

Llicenciat en Pedagogia (UAB) i Diploma d'Estudis Avançats en Sociologia (UB). Es dedica principalment a la recerca educativa i, de forma complementària, a la formació de formadors i l'assessorament educatiu. Els seus dos àmbits principals de recerca i publicacions són: educació i entorn; polítiques educatives i desigualtats en una perspectiva comparada.

Actualment és **recercador en l'àmbit de les desigualtats educatives de la Fundació G. Agnelli (Torí, Itàlia)** i col·labora amb la Fundació J. Bofill (Barcelona) en l'Anuari i en el Panel de Desigualtats a Catalunya. Ha realitzat estades de recerca a la Universitat de Louvain-la-Neuve (Bèlgica) i al European University Institute (Florència, Itàlia). En el Fòrum IDEA col·labora en el projecte de comunitats d'aprenentatge.

- **Els programes de tutorització individual milloren els aprenentatges de l'alumnat desafavorit?**

Les actuacions que aquí ens ocupen comparteixen l'aposta per un esquema de tutorització individual o 1x1 (un alumne, un tutor) com a mecanisme d'atenció a la diversitat i millora de les competències cognitives i no cognitives d'aquells alumnes que pateixen algun desavantatge acadèmic i, també sovint, social. Aquestes

actuacions, que en direm programes de tutorització individual (PTI), poden ser diverses. Ens ocupem aquí de tres modalitats diferents de PTI: les tutories de reforç, la mentoria educativa i les tutories entre iguals.

La implantació dels PTI al sistema educatiu català és força desigual. Mentre que les tutories de reforç o els programes de mentoria educativa tenen a dia d'avui una implantació limitada en la vida ordinària dels centres, els programes de tutorització entre iguals comencen guanyar presència en els centres educatius, principalment en l'educació primària.

No podem dir, però, que el grau de desplegament dels diferents PTI respongui a cap evidència sobre la seva major o menor efectivitat, menys encara sobre la seva relació cost-efectivitat o cost-benefici. I el cas és que a dia d'avui disposem d'un volum important d'evidència robusta sobre l'impacte d'aquests programes.

Si bé bona part d'aquesta evidència prové d'avaluacions i revisions d'estudis de programes desenvolupats als Estats Units i al Regne Unit, el seu repàs ens aporta un coneixement que pot ser d'utilitat de cara a avaluar, en un sentit o un altre, l'aposta pels PTI com a eina d'atenció a la diversitat i igualació d'oportunitats educatives a casa nostra.

Conclusions principals de la revisió:

- Les tutories de reforç 1x1 incrementen l'aprenentatge dels alumnes; l'impacte pot equivaldre a un guany de cinc mesos en un curs escolar sobre el progrés acadèmic mitjà dels alumnes.
- Els programes de mentoria educativa funcionen per redreçar aspectes actitudinals i habilitats no cognitives; són menys efectius per millorar els resultats estrictament acadèmics.
- Les tutories entre iguals poden produir impactes en els resultats acadèmics dels alumnes equivalents a un guany de cinc mesos sobre el progrés acadèmic mitjà en un curs escolar. Els beneficis s'observen també en el terreny de les actituds i entre els alumnes tutors.

Ponent: Miquel Àngel Alegre.

És doctor en Sociologia per la Universitat Autònoma de Barcelona i analista d'Ivàlua. Abans d'incorporar-se a Ivàlua (2012) va ser investigador Ramón y Cajal a l'Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP, UAB), on va dirigir el Grup de Recerca en Educació i Equitat. Com a analista d'Ivàlua, participa en l'avaluació de polítiques laborals i educatives. És responsable de l'àrea de R+D+i de l'institut, i col·labora en la seva activitat formadora. És co-coordinador del projecte "Què funciona en educació" i de la

publicació periòdica que du el mateix títol.

3. SESSIONS PARAL·LELES

La jornada inclourà la presentació de dues revisions d'evidències -sobre l'efectivitat de distintes fórmules d'agrupació d'alumnes (a càrrec de Gerard Ferrer) i sobre els programes compensatoris de caràcter individual (a càrrec de Miquel Àngel Alegre)-, així com diferents espais de debat i reflexió al voltant d'aquests temes.

3.1. Agrupaments a les aules: Millors aprenentatges per a tothom.

César Coll, del departament de Psicologia Evolutiva i de l'Educació de la Universitat de Barcelona (UB) i autor del llibre "Currículum i Ciutadania" conduirà aquesta sessió. Coll impulsa i promou una reflexió sobre el currículum escolar per arribar a un seguit de conclusions i propostes sobre el seu contingut i definició. El seu llibre parteix d'una perspectiva independent, anant més enllà de les urgències que imposa la gestió quotidiana del sistema educatiu.

Aquesta sessió també comptarà amb la intervenció del **Dr. Slavin**; així com **Jordi Serarols**, inspector d'educació; **Marta Buenaventura**, coordinació pedagògica i servei d'orientació de l'Institut Anna Gironella de Mundet; i **Josep Menéndez**, Director adjunt de la Fundació Jesuïtes Educació.

3.2. Programes de tutorització individual: Reptes des de l'escola i l'entorn

Aquesta sessió estarà dirigida per **Marta Comas**, educadora social i antropòloga, que ha dirigit el projecte "Famílies amb veu", arrel del qual ha publicat el Llibre Blanc de la participació de les famílies a l'escola. Comas treballa com a tècnica en l'àmbit de suport i innovació educativa del Consorci d'Educació de Barcelona.

El projecte "Famílies amb veu" respon a la voluntat de conèixer i enfortir la participació de les famílies a l'escola a partir de la hipòtesi que el sector famílies com a stakeholder de l'educació està infra-representat i la seva acció en el sistema sovint resta a la perifèria. El projecte, que compta amb el suport i col·laboració de les principals federacions d'AMPA de Catalunya, consta de diferents recerques (enquesta a les AMPES de Catalunya, als directores de centre i a 1.500 famílies), d'un procés participatiu i culmina amb la redacció del Llibre Blanc.

En aquesta sessió també intervindran **Rita Grané**, coordinadora Mentoria Social; **Jordi Valldeoriola**, servei d'educació del Consell Comarcal d'Osona; **Maite Oller**, mestra d'educació infantil i formadora de la Xarxa Llegim en Parella; i **Albert Grau**, inspector d'educació.

4. PROGRAMA

Hora	Sessió	Ponents
08:30h-09:00h	<i>Registre de participants</i>	
09:00h-9:30h	<i>Sessió d'obertura</i>	Frederic Udina , President de l'Institut Català d'Avaluació de Polítiques Públiques i Mònica Nadal , Directora de recerca de la Fundació Jaume Bofill.
9:30h-11:15h	<p>Sessió plenària Què funciona en educació: evidències per a la millora educativa</p> <p>Ponència central: <i>'Què funciona en educació: una revolució tranquil·la'.</i></p> <p>Evidències per a la millora de l'aprenentatge de l'alumnat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Quines estratègies d'agrupament milloren els resultats de l'alumnat? - Els programes de tutorització individual milloren els aprenentatges de l'alumnat desafavorit? 	<p>Moderadora: Mònica Nadal, Fundació Jaume Bofill</p> <p>Robert E. Slavin, director del Center for Research and Reform in Education, Johns Hopkins University</p> <p>Gerard Ferrer, recercador de la Fundació Agnelli (Itàlia) i del Grup Interdisciplinar de Polítiques Educatives (Universitat de Barcelona)</p> <p>Miquel Àngel Alegre, analista d'Ivàlua</p>
11:15h-11:45h	<i>Cafè-networking</i>	
11:45h-13:30h	<p>Sessió paral·lela 1 agrupaments a les aules: millors aprenentatges per a tothom</p> <p>Sessió paral·lela 2 programes de tutorització individual: reptes des de l'escola i l'entorn</p>	<p>Conductor: César Coll, Universitat de Barcelona</p> <p>Intervenien: Robert E. Slavin, Center for Research and Reform in Education, Johns Hopkins University; Jordi Serarols, Inspector d'educació; Marta Buenaventura, Coordinació pedagògica i Servei d'orientació de l'Institut Anna Gironella de Mundet; Josep Menéndez, Director adjunt de la Fundació Jesuïtes Educació</p> <p>Conductora: Marta Comas, Consorci d'Educació de Barcelona</p> <p>Intervenien: Rita Grané, Coordinadora Mentoria Social; Jordi Valdeoriola, Servei d'Educació del Consell Comarcal d'Osona; Maite Oller, Mestra d'educació infantil i formadora de la Xarxa Llegim en Parella; Albert Grau, Inspector d'educació</p>
13:30h-14:00h	<i>Clausura</i>	A càrrec de representants del Departament d'Ensenyament i de l'Obra Social "la Caixa"

5. IVÀLUA

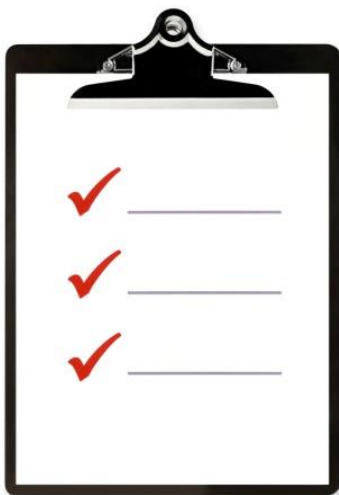
Ivàlua (www.ivalua.cat) és un **consorci públic** que té per missió la promoció de l'avaluació de polítiques públiques a Catalunya. Formen part del consorci les Administracions, autonòmica i local, les universitats catalanes i els agents socials:

La Generalitat de Catalunya, a través del Departament d'Economia i Coneixement.
La Diputació de Barcelona.
La Universitat Pompeu Fabra.
El Consell Interuniversitari de Catalunya.
El Consell de Treball Econòmic i Social de Catalunya.

La institució es va constituir formalment l'any 2006 i va iniciar les seves activitats l'any 2008. Ivàlua promou l'avaluació com un procés dinàmic orientat a generar evidències sobre l'efectivitat de les polítiques i programes públics, que serveixin de base per a la innovació i la millora continuada. Així, es tracta d'aconseguir que l'avaluació s'incorpori a l'actuació habitual de les administracions públiques i d'entitats del tercer sector. I, que aquesta avaluació es realitzi de forma sistemàtica i rigorosa i que els seus resultats s'utilitzin de forma efectiva i verificable, per part dels càrrecs electes, directius i gestors dels programes.

“Les avaluacions han de contribuir al debat públic sobre les solucions més efectives i eficients pels problemes socials”.

5.1. Per què és important avaluar?

És important avaluar per **generar coneixement útil** per a la presa de decisions sobre el funcionament i resultats de les polítiques públiques. També és necessari **millorar l'eficàcia de l'acció de govern i del tercer sector social**, promovent dissenys de polítiques i programes de més qualitat i el seguiment sistemàtic dels seus resultats i impactes.

Així mateix, Ivàlua aposta per millorar l'eficiència de l'acció de govern i del tercer sector social, mitjançant la mesura sistemàtica de la **relació entre recursos i resultats** de polítiques i programes. I, finalment, l'entitat recorda que avaluar facilita el **rendiment de comptes del sector públic i del tercer sector** envers la ciutadania.

5.2. Beneficis de l'avaluació

Pels responsables del sector públic i tercer sector

L'avaluació permet millorar la qualitat de polítiques i programes perquè posa a disposició dels seus responsables informació rigorosa sobre:

- Els problemes socials que fan necessària una intervenció.
- Les diferents alternatives que es poden prendre en consideració a l'hora d'abordar diferents programes i polítiques. Quina alternativa és millor?
- La bondat del disseny estratègic i operatiu de les actuacions que es posin en marxa.
- El funcionament, resultats i possibles desviacions en la provisió de serveis o l'execució de les actuacions en curs.
- El grau de cobertura amb relació a la població diana prevista.
- Els efectes o impactes atribuïbles a la política o programa.
- La relació entre els efectes o impactes assolits i els recursos emprats.

Per a la ciutadania

La difusió dels resultats de l'avaluació permet una més gran **transparència en l'acció de govern** i una major responsabilització i rendiment de comptes per part dels poders públics davant la ciutadania.

Permet, d'aquesta manera, una **participació informada** de la ciutadania en els afers públics.

6. FUNDACIÓ JAUME BOFILL

La **Fundació Jaume Bofill** és una fundació cultural privada creada l'any 1969. Des d'aleshores, les actuacions que duu a terme promouen el coneixement de la societat catalana, el debat de les noves idees i propostes per avançar cap a una major justícia social, i l'actuació de persones i col·lectius diversos que també busquin la transformació i el canvi social.

S'actua amb llibertat i amb plena independència en relació amb les administracions públiques, els partits polítics, les confessions religioses i els agents socials i econòmics. La Fundació Jaume Bofill, d'acord amb el mandat dels seus fundadors, no defuig cap de les qüestions que poden contribuir a bastir una societat més justa i democràtica. Des de l'any 2009, la Fundació Jaume Bofill centra el conjunt de la seva activitat al voltant de l'educació i el seu context social.

Tant els ponents com els responsables del projecte estaran disponibles per a entrevistes. En cas de necessitar imatges de l'acte preguem ens ho confirmeu per e-mail. Per tal de concertar entrevistes i/o d'altres continguts cal contactar amb:

Gabinet de Premsa:

Sílvia Rodríguez – 691 358 524 – srodriguez@la-chincheta.com

Esther Lopera – 685 990 460 - elopera@la-chincheta.com

Yolanda Bravo – 685 512 476 – ybravo@la-chincheta.com

Més informació:

www.ivalua.cat

www.fbofill.cat

#EduEvidències